

Уводни думи

Този пореден годишник на Департамент "Чужди езици и литератури" потвърждава една дългогодишна традиция, в която се стреми да отразява постоянния интерес на преподавателите към задълбочени научни изследвания, чиито резултати да бъдат приложими в практиката на редица области. Тази година тук са обединени 16 текста: изследвания в областта на литературата и културата, лингвистични статии и студии, разработки, свързани с теорията и практиката на превода, както и с проблемите на обучението по чужд език. За активната работа на преподавателите от Департамента свидетелства и интересът на редица колеги от признати университети в чужбина, някои от които предложиха и свои разработки. Тук с радост предлагаме на вниманието изследвания на известни руски учени, които работят в областта на лингвистиката, лингводидактиката и превода, като проф. д.ф.н. Леонора Черняховская, ректор на Московската международна школа за преводачи (ММПШ), проф. д-р Олга Зайцева от Пятигорския държавен лингвистичен университет (ПГЛУ), проф. д.ф.н. Олга Сулейманова и доц. д-р Ксения Карданова от Московския градски педагогически университет (МГПУ), проф. д.ф.н. Александър Сонин от Московския институт по лингвистика.

Предложените в настоящия годишник изследвания са представени в три раздела: **Литература и култура**, **Език и култура** и **Чуждоезиково обучение**.

Раздел **Литература и култура** обединява четири изследвания, които разглеждат проблеми от областта на испаноезичната, британската и американската литература. Студията си **Atlantic Images in Thoreau's Cape Cod** А. Бакрачева посвещава на американския есеист, философ и поет от 19 в. Хенри Дейвид Торо, разглеждайки проблема за дистинкцията човешко-нечовешко през

погледа на автора и неговата визия: природата приема човешки качества, докато във връзката си с нея човекът придобива нова стойност в характеристиката си на природен. На острова, повече от всякъде другаде човек се докосва до несигурността и преходността на човешкия път през света, а именно там той е изправен пред другостта, странността, радикалната различност на тази земя, територията на неговото аз.

Интересът на А. Андреев води читателя към творчеството на съвременната британска авторка Рут Рендъл. Статията **Whodunnit Devices in Ruth Rendell's Whydunnits** (Елементи от детективския роман в психологическите трилъри на Рут Рендъл) изследва въпроса доколко и по какви начини световноизвестаната британска авторка използва стилистични похвати от детективския поджанр на криминалната литература в едно от трите направления, в които пише – направление, което по множество белези определено не принадлежи към същия този този поджанр. Разгледани са първият роман на авторката в това направление, издаден през 1965 г. – който по голям брой формални характеристики се доближава значително до общоприетата концепция и дефиниция за детективски роман, – отбрани нейни произведения, публикувани през следващите четири десетилетия, и последният засега психологически трилър на писателката, излязъл през 2010 г. Заключават се, че Рендъл периодично взаимодейства, в по-малка или по-голяма степен, типични елементи от традиционния детективски роман или роман загадка, като ги използва по свой оригинален начин и често преобръща значението им в цялостния контекст на повествованията си.

Изследването на В. Сиракова **Габриела Мистрал на български език: поетичен сборник „Вода и хляб“** е посветено на чилийската поетеса през преводите на стихотворенията ѝ свързани с темата за майчинството и децата. Авторката разглежда единствения нейн самостоятелен сборник „Вода и хляб“, излязъл на български език през

1963 г., като описва приложените преводачески стратегии в общо 12-те произведения и проследява извършените трансформации в семантично-стилистичен и структурен план с цел да разкрие дали интерпретацията на текстовете е обвързана с личността и с житейската философия на поетесата и какво влияние е оказала върху рецепцията на стиховете на Мистрал на няколко поколения български читатели.

Студията на П. Петкова-Сталева **Ромео и Жулиета преди голямата сцена** изследва корените на историята за Ромео и Жулиета, преди да стигне до перото на Шекспир и да завладее света, които се откриват далеч назад във вековете. Трагичната любов е вълнувала не един автор, а мотивите са преминавали от текст в текст, като са се преплитали, някои детайли са отпадали, а други са се прибавяли, за да се породи всеки път нов разказ. Авторката прави опит да проследи формирането на историята за „двама благородни любовници“ и последвалите вариации в рамките на новелистичния жанр, без да напуска територията на Италия.

Разделът **Език и култура**, който обединява девет текста, представя най-голям брой изследвания, свързани с различни области в лингвистиката: история и развитие на езика, романско езикознание, съпоставително езикознание, лексикология, фразеология и пр.

В обширната си студия **Езиковедските идеи през средновековието. Приносът на източноправославните народи** М. Китова-Василева изследва подробно темата в историческия и културния контекст на Византийската епоха, доказвайки с множество примери и факти, че Византизмът е свързан с елинизма не само генетично, но и посредством дълбоко същинско родство. Както човекът от елинизма, така и византиецът се определя като събирателен културен тип. Грижовното опазване на античното културно богатство и огромното внимание към римското право и гръцката образованост са изключителна историческа заслуга на

Византия. Двата върха и същевременно двата противоположни полюса на Античността – гръцкият и римският, се сливат на византийска почва. Те се обединяват в нова жизнена сплав и се свързват неразделно с християнството.

Студията на Н. Раданова **Cenni di morfosintassi dell'italiano** се занимава с три проблема: морфосинтаксис на италианския глагол, синтаксис на простото изречение и синтаксис на сложно-съставното изречение. Целта на авторката е да опише основните правила, управляващи употребата на времената и наклоненията в италианския език, както и структурата на простото и на сложно-съставното изречение. Разглеждайки морфосинтактичните явления, освен за книжовната норма, се държи сметка и за някои нови тенденции, тръгващи от говорния вариант на езика и вече навлизащи и в писмената му книжовна употреба, които все още не са отразени в пособията за изучаващите италиански като чужд език и представляват проблем именно защото не са описани.

В студията си **Bulgarian – A Language Sui Generis** М. Стамболиева разглежда в исторически план ролята и развитието на българския език, проследявайки промените в езиковата система от появата на най-ранните текстове през 9 век. Макар и със славянски корени, съвременният български език има специфично развитие, което дава основание на някои изследователи да говорят за така наречения "балкански лингвистичен съюз", в чийто състав включват носителите на албански, български, румънски, гръцки и, отчасти, сръбски език. Дори и наистина да се вписва в редица "балкански" тенденции, българският език притежава специфични характеристики, които, въпреки балканското му обкръжение, му отреждат отделно място. Основните проблеми, които авторката разглежда в своето изследване са именно кои са наследените от съвременния български език характеристики, какви фактори и по какъв начин са повлияли развитието на неговата система.

В статията си **The enigma of the articles** Е. Черняховская прави опит да обясни ролята на членните форми в английския език като специфични информационни сигнали, които участват в изграждането на текстовите съобщения и които провеждат комуникативното намерение до техния адресат. Авторката разглежда членните форми като едни от най-важните текстови инструменти в езиковата комуникация.

Разработката на О.А.Сулейманова **Вопросы методологии лингвистической семантики** фокусира вниманието върху основните типове езикови експерименти: в областта на езиковата типология, психолингвистиката и семантика. Те се разглеждат спрямо вида на езиковия материал, целта на изследователя, техния формат, както и според очакваните резултати. Авторката поставя акцент върху отношението статистическа (количество) - качеството, както и ролята на интроспекцията.

В своето изследване **Аналитические глагольные словосочетания Концептосферы "ментальный" в английском языке** колегите О. Л. Зайцева и В. Г.Павленко насочват вниманието към проблема на езиковото познание и необходимостта да се обясни начина, по който езикът отразява реалността посредством възприятието на човека. Авторите разглеждат парадигматичните отношения в глаголни словосъчетания, съдържащи лексема, производна на глагола "мисля", различавайки четири типа комбинации. Семантичният и функционален анализ, който правят, доказва, че те обхващат две концептуални подрамки, т.е. - "психическо състояние" и "умствен процес". За всеки компонент на колокацията има набор от семантично-прагматични възможности, които му позволяват да заеме определено място в цялостната рамка на концептуалната структура.

В статията си **The Framework of Experiment in Psycholinguistics and Statistical Analysis of the Data** колегите

К.С. Карданова и А.Г. Сонин разглеждат въпроса за необходимост от изграждане на цялостна система от норми и принципи на планиране и извършване на експерименти в областта на психолингвистиката. Документът очертава основите на психолингвистичния експеримент, независимо от целите на конкретното изследване. Авторите поставят акцент върху необходимостта от статистически анализ на получените данни.

В статията си **Topoi in the Media Coverage of Three Countries** Е. Тарашева представя проучване на образа на три държави: България, Румъния и Белгия, през призмата на публикувани за тях материали на сайта на Би Би Си. Изследването разглежда аналитичната процедура за създаване на топоси в дискурса за трите страни. Предлагат се две нови категории, които описват вида на медийното отразяване: непрекъснато покритие и тематични линии. Авторката развива и нова класификация според ценностите на новините, която е основен критерий за изграждане на образа.

Третият раздел, **Чуждоезиково обучение**, съдържа три разработки. С текста **Ние и германците в огледалото на нашите представи** П. Стефанова представя и анализира резултатите от емпирично изследване, проведено през 2010 г. върху представите на български студенти и учители за страната и хората, чийто език те изучават и преподават, като на преден план в изследването стоят представите на учещите и преподаващите немски език за Германия и германците и за България и българите. Статията си **Spanish discourse markers in the process of a foreign language teaching** А. Зайцева посвещава на испанските дискурсивни маркери в процеса на преподаването му като чужд език, тъй като те формират прагматично рамките на речта (писмени или устни варианти). Авторката подчертава необходимостта от теоретично описание на тези комуникативни прагматични значения на дискурса с цел правилното им прилагане в преподаването чужд език. В статията си **Моята любима езикова**

задача Е. Савова представя резултати от анкетно проучване сред студенти от Нов български университет. Данните показват, че студентите предпочитат задачи, при които се прилагат комбинации от дейности за комплексно усвояване на знания и умения, като на първо място е поставено умението за говорене.

Представените в този пореден том на годишника научни текстове и практически разработки, свързани с преподаването на език, литература и култура, отразяват многообразието и интердисциплинарния характер на изследователските интереси на колегите от департамент "Чужди езици и литератури". Надяваме се и на още по-близко сътрудничество с колеги от чуждестранни университети, чиито изследвания да намерят място в следващите издания на департамента. С радост бихме приели и участието на нашите студенти!

Съставител и редактор

Цветилена Кръстева